

Концепт «Війна» в лінгвокультурологічному аспекті (на матеріалі публіцистичного дискурсу)

Оксана ТЕПЛА,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
03041, Героїв Оборони, 15, Київ, Україна
Email: tomoxana78@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0582-4741>

Анотація. Актуальність. Концепт «війна» є одним із універсальних концептів, оскільки функціонує в усіх культурах і мовах світу. Проте у мовній свідомості різних народів трактування війни не тотожне. Чільне місце у висвітленні збройних конфліктів належить засобам масової інформації, зокрема в тих країнах, що перебувають у стані війни або сусідять географічно чи культурно із цими державами.

Методи. Для повного й комплексного дослідження концепту «війна» у публіцистичному дискурсі, зокрема засобах масової інформації (онлайн-виданнях «День», «Українська правда», англomовний сайт BBC News) використано описовий метод, для виокремлення, класифікації і представлення мовних репрезентантів концептуального змісту аналізованого поняття. Контекстний аналіз дав змогу описати і структурувати номінативне поле концепту, а методи спостереження над фактичним матеріалом і метод компонентного аналізу забезпечили упорядкування вербалізаторів досліджуваного концепту.

Результати дослідження та їх обговорення. Поняття війни у різні часи набуває нових семантичних відтінків, характеризується новими оцінними парадигмами. Об'єктивація концепту «війна» в публіцистичних текстах тривалий період здійснювалася з допомогою розлогої системи непрямих номінацій. У сучасних медіа зафіксовано синонімічні назви мовного репрезентанта концепту «війна». У сучасному лінгвістичному просторі спостерігається тенденція до вербалізації концепту «війна» у вигляді метафори. Мовна репрезентація концепту «війна» представлена також різноманітними тематичними групами лексики. Нерідко автори медіатекстів вдаються до вживання образних мовних засобів, а саме: афоризмів, фразеологізмів, паремій та інших одиниць. Війна як суспільно-політичне явище втілене і в англomовній картині світу. Зважаючи на це, англomовні одиниці, що вербалізують концепт WAR, не лише характеризуються національно-культурною специфікою, а й пов'язані зі світосприйняттям. Війна в англomовній картині світу є символом зла, смерті, безнадії, печалі, виснаження, спустошення, знищення, поразки і навіть прибуткової справи.

Ключові слова: : концепт, війна, публіцистичний дискурс, лінгвокультурологія.

Актуальність (Introduction).

Сучасне мовознавство характеризується значною кількістю міждисциплінарних праць, у яких досліджено, як лінгвальні, так і екстралінгвальні чинники, що впливають на вербалізацію думок і міркувань людини про економічні, політичні, соціальні, історико-культурні зміни, події на сучасному етапі (Маслова Ю., 2023; Shevchenko I., 2022). Розуміння мови як компонента свідомості, світогляду й ментальності індивіда, сприяло співпраці мовознавства з певними галузями знань і виникненню нових перспективних напрямів для наукових студій, зокрема лінгвістичної концептології. Зважаючи на це, актуальність дослідження концепту «війна» у публіцистичному дискурсі є

безсумнівною. Концепт «війна» є одним із універсальних концептів, оскільки функціонує в усіх культурах і мовах світу. Проте у мовній свідомості різних народів трактування війни не тотожне. Чільне місце у висвітленні збройних конфліктів належить засобам масової інформації, зокрема в тих країнах, що перебувають у стані війни або сусідять географічно чи культурно із цими державами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Literature Review). У сучасних лінгвокогнітивних розвідках представлено чимало концептуальних одиниць, однак специфіку вербалізації концепту «війна» в лінгвокультурному аспекті схарактеризовано у небагатьох працях. Окремі питання означеного концептуального

поняття висвітлено у студіях Н. Лютянської, Т. Коць, Ю. Маслової, С. Мельник, О. Назаренко, Ю. Сікорської. Водночас актуальним є його висвітлення з позицій лінгвокультурології у публіцистичному дискурсі.

На значимість означеного концепту для багатьох націй у різні історичні періоди вказують дослідження його семантики і структури на матеріалі багатьох мов (української, англійської, французької) –Л. Брославська, В. Верьовкін, Т. Вільчинська, Г. Яворська. У сучасній лінгвістиці чільне місце посідають огнітивний і лінгвокультурологічний підходи до визначення універсальних концептів у лінгвокультурологічному аспекті.

Матеріали та методи дослідження (Materials and methods of research). Для повного й комплексного дослідження концепту «війна» у публіцистичному дискурсі, зокрема засобах масової інформації (онлайн-виданнях «День», «Українська правда», англomовний сайт BBC News) використано описовий метод, для виокремлення, класифікації і представлення мовних репрезентантів концептуального змісту аналізованого поняття. Контекстний аналіз дав змогу описати і структурувати номінативне поле концепту, а методи спостереження над фактичним матеріалом і метод компонентного аналізу забезпечили упорядкування вербалізаторів досліджуваного концепту.

Результати дослідження та їх обговорення (Results of the research and their discussion). Поняття війни у різні часи набуває нових семантичних відтінків, характеризується новими оцінними парадигмами. Засоби масової інформації оперативно реагують на ставлення суспільства до воєнних подій і фіксують суспільні настрої в синхронному зрізі (Коць Т., 2019).

Для греко-римського, давньослов'янського і давньогрецького культурних просторів характерне розуміння аналізованого концепту в загальному значенні: як змагання і творча конкуренція (Верьовкін В., 2013). Давні греки розрізняли справедливу та несправедливу війни, уособлювані відповідно Афіною і Аресом.

Як було зазначено вище, концепт «війна» є універсальним, проте водночас відзначається найбільшою національною маркованістю, на що впливає історичний досвід окремого народу. Розгалужена система мовних репрезентантів та засобів вираження додаткового значення означеного концепта зумовлена віковічною і важкою боротьбою українців за свою державу (Шевченко І. et al, 2022).

Мета дослідження (Aim) – з'ясувати особливості мовної репрезентації концепту «війна» в україно- і англomовній картинах світу на матеріалі публіцистичних текстів.

Варто наголосити на складності і багатогранності означеного концепту. Вивчаючи символіку поняття війни, автори «Енциклопедичного словника символів культури України» стверджують, що повсякчас на нашій планеті точаться війни, війна стала невід'ємним атрибутом і умовою людського буття. Ми навіть не замислюємося над тим, що живемо з тією чи іншою концепцією війни, відображеною у нашій культурі підсвідомості (Енциклопедичний словник символів культури України, 2015). На думку мовознавців, вищенаведене твердження слугує основою для розлогого номінативного поля концепту війна в українській і англійській лінгвокультурах загалом та в публіцистичному дискурсі зокрема. Як свідчать наукові джерела, концепт представлено в мові через слово, тобто назву концепту, яка найбільш повно передає його зміст.

Варто зазначити, що об'єктивація концепту «війна» в публіцистичних текстах тривалий період здійснювалася з допомогою розлогої системи непрямих номінацій, приміром: *АТО (антитерористична операція), російська агресія, збройний конфлікт, протистояння, неоголошена війна, російське вторгнення, російська окупація, поле бою*. Причина цього криється у тому, що як учасники збройного конфлікту, так і міжнародна спільнота не сформували єдності у поглядах щодо вербалізації цього поняття та тлумачення російської агресії (Васянович Є., 2018)

Нині у засобах масової інформації спостерігаємо розгалужену систему назв,

ядро яких становить саме лексема «війна»: *«Перша леді Олена Зеленська відзначила, що 90% українців переживають стрес через війну» (Українська правда); Байден: Підтримуючи Україну, ми утримуємо американські війська від участі у війні (там само).*

Означене поняття здебільшого вживається з численними ад'єктивами, що утворюють атрибутивні синтагми, в яких виражено різноманітні характеристики концептуалізованого поняття: *повномасштабна війна Росії проти України; до річниці широкомасштабної російської війни; як місто зустріло велику війну; втягнути Білорусь у відкриту війну з Україною; підла і підступна війна; холодна війна; терористична війна; жорстока російська війна проти України; зять Шойгу вважає війну проти України «кривавою і безглуздою»; припинити безглузду та жорстоку війну проти України; засудити «абсурдну і жорстоку» війну в Україні; агресивна, загарбницька.*

Отже, війни означають відповідно до мети (загарбницька, визвольна), масштабності (світова, міжнародна, місцева), держав – учасників конфлікту (російсько-українська, польсько-українська), очільників (путінська), часу, тривалості (затяжна, тривала, столітня), застосовуваної зброї (ядерна, хімічна) (Зорницький А., 2018).

У сучасних медіа зафіксовано синонімічні назви мовного репрезентанта концепту «війна»: *агресія, конфлікт, протистояння, боротьба, протиборство, борня* у складі як атрибутивних, так і номінативних синтагм: *в річницю повномасштабної агресії РФ проти України, тривале збройне протистояння; 5 сценаріїв закінчення боротьби в Україні; нинішня війна насамперед пов'язана з протиборством (День).* Також поширеними є лексеми *атака, напад, вторгнення.*

Назвою аналізованого концепту часто є лексема *схід*, а словосполучення *поїхати на схід* трактують як *«поїхати на війну»*.

Уживання у новинних текстах таких фразеологізмів, як *піти війною, дати відсіч*, надає матеріалам більшої емоційності.

Специфіка сучасної війни в Україні характеризується особливим ставленням до реальності на противагу попереднім традиційним війнам (Коць Т., 2019). Як свідчить історія, основною метою попередніх війн було досягнення результату з допомогою фізичної сили, фізичних військових дій (руйнування, захоплення, вторгнення), що впливало на розуміння та сприйняття реальності. На сучасному етапі спостерігаємо протилежне явище: війна як фізичне насилля має на меті вплинути на міркування та світосприйняття людини, координувати її поведінку. Зважаючи на це, проти України ворог розв'язав ще й широкомасштабну інформаційну війну, що прагне встановити контроль над свідомістю, емоціями, мисленням, розумом індивідів: *Обговорення були умовно поділені на три аспекти: інформаційна війна в сучасних умовах за новими викликами гібридної війни, професійна журналістика в умовах інформаційної війни, медіаосвіта та інформаційна безпека (День).*

З огляду на те, що боротьба точиться також і у віртуальному світі, для її означення в медіадискурсі використовують такі неологізми, що є периферійними стосовно концепту «війна»: *кібервійна, кіберзагроза, кіберспротив, кібератака, кібернапад, кіберфронт, кібервійсько, кіберактивісти.*

У сучасному лінгвістичному просторі спостерігається тенденція до вербалізації концепту «війна» у вигляді метафори. За допомогою метафори можна маніпулювати картиною світу людини. У публіцистичних текстах лексема «війна», крім інформаційної галузі, досить широко вживається у метафоричному значенні для окреслення конфліктних ситуацій у сфері економіки, торгівлі, енергетики, газопостачання, реклами, валютних операцій, інформаційних технологій: Інтер» оголосив «1+1» рекламну війну (Українська правда), Росія не зможе перемогти у газовій війні Україну і знає це (там само).

Мовна репрезентація концепту «війна» представлена також різноманітними тематичними групами лексики (Маслова):

1) назви видів зброї, військової

техніки та засобів зв'язку (*танки, ракети, міномети, кулемети, автомати, гвинтівки, гранати, міни, РПГ, ПЗРК, БПЛА, БМП, РСЗО, балістична ракета, винищувач, квадрокоптер, дрон, «Starlink», «Байрактар», «Джавелін», «HIRMAS»*);

2) назви військових звань, чинів, посад тощо (*солдат, генерал, бійці, військові, тиловики, волонтери, капелани, парамедики*);

3) назви військових підрозділів (*полк, батальйон, рота, загін територіальної оборони, бригада, загін*);

4) назви тактики ведення бойових дій та військових операцій (*наступ, атака, бій, відступ, відведення зброї, бойові дії, оточення, операція*);

5) назви воєнних об'єктів (*окупована/деокупована територія фронт, лінія розмежування, нульовий кілометр, передова, тил*);

6) назви військового спорядження (*бронежилет, шолом, військова форма, тепловізор*).

Характерними для новинних матеріалів, крім термінологічної лексики, є й жаргонізми: *нуль* або *передок* (на позначення лінія фронту, де точаться активні бої), *зеленка* (зелені насадження), *арта* (артилерія), *прихід* (потрапляння снаряду чи ракети) *пиксель* або *цифра* (українська військова форма), *мопед* (іранський дрон), *пташка* (безпілотний літальний апарат).

Нерідко автори медіатекстів вдаються до вживання образних мовних засобів, а саме: афоризмів, фразеологізмів, паремій та інших одиниць: *кому війна, а кому мати рідна, війна війною, а обід за розкладом, хто взяв меч – від меча й загине, вогнем і мечем*.

Для досягнення високого ступеня емоційного забарвлення й експресії автори вдаються до ненормативної лексики на означення агресора: *пуйло – вбивця, путін-дурень, кацапня, орки, недоімперія, путлер, мерзота*.

Війна як суспільно-політичне явище втілене і в англomовній картині світу. Британія та Сполучені Штати Америки неодноразово зазнавали нападу з боку іноземців, а також самі активно воювали. Зважаючи на це, англomовні одиниці, що

вербалізують концепт WAR, не лише характеризуються національно-культурною специфікою, а й пов'язані зі світосприйняттям, відображенням у ньому місця людини. Мовний вияв означеного концепту дає змогу простежити його осмислення у національному вимірі.

Л. Брославська, студіюючи доконцептуальні основи аналізованого концепту на основі теорії архетипів, стверджує, що війна в англomовній картині світу є символом зла, смерті, безнадії, печалі, виснаження, спустошення, знищення, поразки і навіть прибуткової справи (Брославська Л., 2013). Вивчаючи номінативне поле концепту «війна», дослідниця виокремлює 41 синонім до означеного поняття, систематизувавши їх у групи: «State of Armed Conflict» (стан збройного конфлікту), «Situation of Antagonism» (ситуація ворожнечі) і «Art of War» (мистецтво війни): *altercation, antagonism, argument, attack, battle, belligerency, blockade, bloodshed, campaign, clash, combat, competition, conflict, contention, contest, crusade, defence, disagreement, dogfight, drive, engagement, enmity, expedition, fight, hostility, hostilities, insurrection, massacre, mission, offensive, operation, rebellion, revolt, riot, rising, scuffle, skirmish, strife, struggle, quarrel, warfare*. При цьому лексеми, що належать до першої групи є ядром (воювати, перемогти), а ті, що до другого і третього – периферійні.

Як зазначають дослідники, концепт war є основою багатьох концептуальних метафор. Виокремлюють 42 концептуальні метафори (Шевченко О., 2021), що репрезентують аналізований концепт в англomовній лінгвокультурі і дають змогу осмислити явища одного виду в термінах явища іншого виду. Своєю чергою, означені метафори згруповано у шість лексико-семантичних груп: «Насилля та агресія», «Жива природа», «Нежива природа», «Соціальні явища», «Екзистенціалізм», «Релігія».

Визначальними концептами у першій лексико-тематичній групі є такі: насилля, агресія, руйнування. Загалом представлено сім концептуальних метафор насилля: WAR is VIOLENCE; WAR is A CRIME; WAR is A KILLER; WAR is

TORTURE; WAR is AN EMOTIONAL TRAUMA; WAR is DESTRUCTION; WAR is SELF-DESTRUCTION; WAR is DAMAGE.

Друга лексико-семантична група концептуальних метафор пов'язана із персоніфікацією війни, наділяючи її такими ознаками, як біль, захворювання, смерть. Цю групу презентують такі концептуальні метафори: WAR is A LIVING BEING; WAR is A MONSTER; WAR is A DISEASE; WAR is DEATH; WAR is AN ANIMAL; WAR is A PLANT.

Третя лексико-семантична група налічує метафори концептуальної сфери «фізичний світ». У них війна виступає як сили природи або властивість фізичного світу: WAR IS A NATURAL PHENOMENON; WAR is A DISASTER; WAR is DESERT; WAR is FIRE; WAR is SOUND; WAR is SMELL; WAR is A MACHINE; WAR is A GEOMETRIC SHAPE; WAR is BUSINESS; WAR is A GAME; WAR is A COMPETITION; WAR is AN ART; WAR is A SPORT; WAR is THEATRE / CINEMA.

Четверта лексико-семантична група концептуальних метафор наповнює концепт WAR правилами змагання та гри. Англіїцям важливо знати, як поводитися під час війни, тобто тут простежується зв'язок ще з одним основоположним концептом англомовного світу – FAIR PLAY (чесна гра), що співвідноситься із середньовічним лицарським кодексом поведінки.

П'ята лексико-семантична група ототожнюється із хаосом, абсурдністю буття, божевіллям, смертю, самотністю, втратою, світовою скорботою, випадковістю: WAR is CHAOS; WAR is THE WORLD; WAR is ABSURDITY; WAR is STUPIDITY; WAR is MISUNDERSTANDING; WAR is EMPTINESS; WAR is POVERTY; WAR is SUFFERING; WAR is RISK/DANGER; WAR is LOSS / FAILURE.

Людина є іграшкою в руках долі. Таке світосприйняття можна пояснити впливом французьких екзистенціалістів на англомовну картину світу після Другої світової війни.

Шосту лексико-семантичну групу, що репрезентує релігію, наповнюють такі метафори: WAR is APOCALIPSIS; WAR is DEVIL; WAR is JUDGMENT DAY; WAR is HELL; WAR is SIN.

Як бачимо, найбільш численною є група, яку реперзентують метафори буття. Отже, війна породжує у людей роздуми про сенс їхнього існування і місце у всесвіті. Крім того, аналізований матеріал дає змогу дійти висновку, що війна в англомовній картині світу має негативну оцінність, реалізуючись, зокрема, у таких лексемах, як *bloodshed* (кровопролиття), *bloodletting* (пізанина) та *crackdown* (придушення протесту).

У зв'язку із теперішньою ситуацією на світовій арені, воєнна тематика є однією із провідних, що її висвітлюють англомовні засоби масової інформації, зокрема англомовний сайт BBC.

Публіцистичні тексти укладають так, щоб привернути увагу реципієнта до описаної тематики, зацікавити його, вживаючи різноманітні мовні засоби впливу на сприйняття повідомлення адресатом, створити певний образ індивідуального або колективного суб'єкта, що є однією зі сторін збройного конфлікту, а також утримувати читачський інтерес до події, публікуючи новини з цієї тематики регулярно протягом тривалого часу. Часто у новинних заголовках фігурують одиниці, що позначають топологію військових конфліктів, співвідносячи їх із тими країнами, у яких відбуваються описувані події: *Ukraine conflict; Afghan conflict*.

Лексемами *war* та *conflict* у сполученні з іншими одиницями (*the civil war, armed conflict, military conflict*) номінують збройні конфлікти. Аналіз медіатекстів дав змогу визначити окремі додаткові характеристики збройного конфлікту та його сторін: опис суб'єктів конфлікту; їхню кількість; міру організованості дій суб'єктів; розташування суб'єктів; характеристика їхніх дій і намірів: *Russia and Iran, which support Syrian President Bashar al-Assad, agreed to set up the zones along with Turkey, which backs rebel forces, in May* (Syrian President Bashar al-Assad - одна зі сторін збройного конфлікту); *Russia, Iran, Turkey* - країни, які підтримують політику Башара Асада.

Масштаб воєнного конфлікту вербалізується лексемами на позначення територій, на яких точаться бойові дії: *the region, the zones, wide areas of the country*, а також шляхом називання об'єктів, які

стали мішенями обстрілів: *10 hospitals have reportedly been damaged during the last 10 days*. Місце розташування суб'єктів представлено власними назвами: *the town of Rastan*.

Якщо проаналізувати номінацію російсько-українського збройного конфлікту у текстах англомовного інтернет-ресурсу BBC, то можна простежити тенденцію до вживання максимально нейтральної назви *Ukraine conflict*, якою названо навіть цілу рубрику, присвячену Україні, на сайті британської служби новин. Означена номінація, на наш погляд, дещо спотворює зміст концепту, роблячи сутність конфлікту незрозумілою для читача за у ситуації первинного сприйняття. Загалом можна констатувати, що англомовні засоби масової інформації вкрай виважено і обережно кваліфікують сутність і масштаби конфлікту, вживаючи номінації *conflict in eastern Ukraine*, *eastern Ukraine conflict*, *Ukraine crisis*, *confrontation*, тим самим прагнучи оминати вказівку на активну й безпосередню участь росії як однієї зі сторін збройного конфлікту.

Висновки і перспективи (Conclusions and future perspectives). Вищенаведене дало змогу дійти висновку, що концепт – війна у публіцистичному дискурсі характеризується розмаїттям номінацій. Засобами його вербалізації є одиниці різних мовних рівнів – лексичного, фразеологічного, граматичного, з-поміж яких основним є назва концепту та його синоніми, зокрема іншомовні, атрибутивні і предикативні синтагми, фразеологізми. Чимало виявлено конструкцій із тропами на позначення досліджуваного концепту, передусім концептуальних метафор. Важливо, що більшість мовних репрезентантів концепту «війна» є оцінно маркованими, що свідчить про емоційність, експресивність текстів засобів

масової інформації. Отже, найменування війни в українській лінгвокультурі виступають основою для метафоризації (*полеміка, холодна війна, економічна війна, ідеологічна війна, інформаційна війна*), що вказує на вплив концепту війна і воєнної ідеології загалом на інші аспекти мовних картини світу. Означений концепт є індикатором суспільної ідеології кожного періоду і водночас впливає на формування цієї ідеології і зміни в ній.

Аналіз поняття концепту *war* в англомовній лінгвокультурі дав змогу виявити низку прихованих метафоричних моделей, що актуалізуються під час вербальної реалізації аналізованого поняття. Війна у свідомості носіїв англійської мови асоціюється із певною руйнівною силою, що рушить світовий порядок і соціальний устрій.

Текстам англомовних новин властиве висунення на передній план одиниць, які вказують на топологічні ознаки збройного конфлікту, що співвідносять їх з певними країнами. Суб'єкти конфлікту характеризуються та ідентифікуються засобами власних назв та іменникових словосполучень. Представлення кількості суб'єктів конфлікту здійснюється з допомогою словосполучень з числівниками, які забезпечують квантифікацію. Масштаб збройного протистояння репрезентовано у англомовному публіцистичному дискурсі лексемами на позначення територій, на яких розгортаються події.

Можемо акцентувати, що вербалізація концепту *war* в англомовній картині світу здебільшого має негативну конотацію.

Перспективу дослідження вбачаємо у порівняльному аналізі вербальних засобів вираження досліджуваного концепту на матеріалах британських і американських засобів масової інформації.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. Специфіка лексико-семантичного поля концепту «війна» в кіноповісті О. Довженка «Україна в огні». *Література та культура Полісся*. 2021. 102(17), 116-130. URL: <https://doi.org/10.31654/2520-6966-2021-17f-102-116-130>.

2. Брославська Л. Я. Концепт війна в англомовній картині світу: доконцептуальні основи *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2013. № 1051, Вип. 73. С. 46-51.

3. Васянович Є. Структурно-

семантичне наповнення концепту "війна" у лінгвістичних дослідженнях. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2018. Вип. 38. С. 5-10.

4. Верьовкін В. В. Відображення уявлень про війну в античній і сучасній мовній свідомості (на матеріалі давньогрецької, латинської, англійської, німецької та української мов): Дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2013. 212 с.

5. День. URL : <https://day.kyiv.ua>.

6. Енциклопедичний словник символів культури України. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2015. 912 с.

7. Журавська О. Меми війни в українських масмедіа: типи й функціональність. Кримський міжнародний форум : філологія та журналістика : збірник матеріалів, 20–21 жовтня 2022 р., м. Київ. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2022. С. 22–26.

8. Зорницький А. В., Мосієнко О. В. Вербалізація збройного конфлікту в англomовному медіа-дискурсі *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2018. Вип. 33(2). С. 45-47.

9. Мельник С. М., Назаренко О. М., Сікорська В. Мовна репрезентація концепту «війна» в сучасному українському медіадискурсі. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/297/8542/17835-1?inline=1>.

10. Гаврилюк І. О. Мас-медійний дискурс: змістові, структурні та функціональні особливості. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2016. Вип. 10(1). С. 113.

11. Коць Т. Лінгвософія війни і миру в інформаційному просторі сьогодення. *Культура слова*. 2019. №90. С. 67-74.

12. Маслова Ю. П. Вербалізація концептів війна, мир, жінка, чоловік у газетному дискурсі України у воєнний період. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 71–77.

13. Старова О. О., Промська А. С., Мостицька А. А. Актуалізація концепту українсько-російський конфлікт у дискурсі служби новин BBC. *Наукові записки Національного університету «Острозька*

академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 8(76), грудень. С. 43–46.

14. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/>

15. Шевченко І. С., Морозова І. І., Шевченко В. О. *Номінації агресії Росії проти України в англomовних медіа: когнітивно-прагматичний аналіз*. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2022. Вип. 95. <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/20813/19560>.

16. Шевченко О. М. Репрезентація концепту WAR в англomовній лінгвокультурі. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки*. 2021. Вип. 193. С. 133–139.

17. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news>.

18. Shevchenko I. American social media on the Russia-Ukraine war: A multimodal analysis. *Cognition, Communication, Discourse*. 2022. (25), 65-79.

References

1. Boiko, N. (2021). Spetsyfika leksyko-semantichnoho polia kontseptu «viina» v kinopovisti O. Dovzhenka «Ukraina v ohni» [Specificity of the lexical and semantic field of the concept of "war" in O. Dovzhenko's film story "Ukraine on Fire. Literatura ta kultura Polissia [Literature and culture of Polissya]. 102(17), 116-130. Retrieved: <https://doi.org/10.31654/2520-6966-2021-17f-102-P>. 116-130.

2. Broslavska, L. Ya. (2013). Kontsept viina v anhlo-movnij kartyni svitu: dokontseptualni osnovy [The concept of war in the English-language picture of the world: pre-conceptual foundations]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu imeni V. N. Karazina. Seriya : Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov [Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic philology. Methods of teaching foreign languages]. № 1051, Vyp. 73. P. 46-51.

3. Vasianovych, Ye. (2018). Strukturno-semantichne napovnennia kontseptu "viina" u lnhvistychnykh doslidzhenniakh [Structural and semantic content of the concept of "war" in linguistic research]. Humanitarna osvita u tekhnichnykh vyshchykh navchalnykh

zakladakh [Humanitarian education in technical higher education institutions]. Vyp. 38. P. 5-10.

4. Verovkin, V. V. (2013). Vidobrazhennia uiavlennia pro viinu v antychnii i suchasni movnii svidomosti (na materiali davnohrets'koi, latyns'koi, anhliiskoi, nimets'koi ta ukrains'koi mov): Dys. ... kand. filol. nauk [Reflection of the ideas about war in ancient and modern linguistic consciousness (on the material of ancient Greek, Latin, English, German and Ukrainian languages): Candidate of Philological Sciences]. Kyiv. 212 p.

5. Den [Day]. Retrieved: <https://day.kyiv.ua>.

6. Entsiklopedychnyi slovnyk symboliv kultury Ukrainy [Encyclopedic Dictionary of Cultural Symbols of Ukraine] (2015). Korsun-Shevchenkovskiy: FOP Havryshenko V.M. 912 p.

7. Zhuravska O. (2022). Memy viiny v ukrainskykh masmedia: typy y funktsionalnist [War memes in the Ukrainian media: types and functionality]. Krymskyi mizhnarodnyi forum : filolohiia ta zhurnalistyka : zbirnyk materialiv [Crimean International Forum: Philology and Journalism: a collection of materials], 20–21 zhovtnia, m. Kyiv. Lviv – Torun : Liha-Pres. P. 22–26.

8. Zornitskyi A. V., Mosiienko O. V. (2018). Verbalizatsiia zbroinoho konfliktu v anhlo-movnomu media-dyskursi [Verbalization of the armed conflict in the English-language media discourse]. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii : Filolohiia [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology]. Vyp. 33(2). P. 45-47.

9. Melnyk, S. M., Nazarenko, O. M., Sikorska, V. Movna reprezentatsiia kontseptu «viina» v suchasnomu ukrainskomu mediadyskursi [Linguistic representation of the concept of "war" in modern Ukrainian media discourse]. Retrieved: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/297/8542/17835-1?inline=1>.

10. Havryliuk, I.O. (2016). Mas-mediinyi dyskurs: zmistovi, strukturni ta funktsionalni osoblyvosti [Mass media discourse: content, structural and functional features]. Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva [Actual problems of philology and translation studies]. Vyp. 10(1). P. 113.

11. Kots, T. (2019). Linhvosofoia viiny i

myru v informatsiinomu prostori sohodennia [Linguosophy of War and Peace in the Information Space of Today]. Kultura slova [Culture of the word]. №90. P. 67-74.

12. Maslova, Yu. P. (2023). Verbalizatsiia kontseptiv viina, myr, zhinka, cholovik u hazetnomu dyskursi Ukrainy u voiennyi period [Verbalization of the concepts of war, peace, woman, man in the newspaper discourse of Ukraine in the wartime period]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: serii «Filolohiia» [Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy: Philology Series]. Ostroh : Vyd-vo NaUOA. Vyp. 17(85). P. 71–77.

13. Starova, O. O., Promska, A. S., Mostytska, A. A. (2019). Aktualizatsiia kontseptu ukrainsko-rosiiskyi konflikt u dyskursi sluzhby novyn VVS [Actualization of the concept of the Ukrainian-Russian conflict in the discourse of the BBC news service]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: serii «Filolohiia» [Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy: Philology Series]. Ostroh: Vyd-vo NaUOA. Vyp. 8(76), hruden. P. 43–46.

14. Ukrainska pravda [Ukrainian Pravda]. URL : <https://www.pravda.com.ua>.

15. Shevchenko, I. S. Morozova, I. I. Shevchenko, V. O. (2022). Nominatsii ahresii Rosii proty Ukrainy v anhlo-movnykh media: kohnityvno-prahmatychnyi analiz [Nominations of Russia's aggression against Ukraine in the English-language media: a cognitive-pragmatic analysis]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina [Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Vol. 95. URL: <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/20813/19560>.

16. Shevchenko, O. M. (2021). Reprezentatsiia kontseptu WAR v anhlo-movni linhvokulturi [Representation of the WAR concept in the English linguistic culture]. Naukovi zapysky. Serii : Filolohichni nauky [Scientific notes. Series: Philological sciences.]. Vol. 193. P. 133–139.

17. BBC News. Retrieved: <https://www.bbc.com/news>.

18. Shevchenko, I. (2022). American social media on the Russia-Ukraine war: A multimodal analysis. *Cognition, Communication, Discourse*, (25). P. 65-79.

**The Concept of "War" in the Linguistic and Cultural Aspect
(Based on the Material of Publicistic Discourse)**

Oxana TEPLA,

Ph.D in Pedagogy,

associate professor of the Department of Foreign Philology and Translation

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,

15 Heroyiv Oborony Street, Kyiv 03041, Ukraine

Email:tomoxana78@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0582-4741>

Abstract. Introduction. The concept of "war" is one of the universal concepts, as it functions in all cultures and languages of the world. However, the interpretation of war is not identical in the linguistic consciousness of different peoples. The media play a prominent role in the coverage of armed conflicts, particularly in those countries that are at war or are geographically or culturally neighboring these states.

Methods. For a complete and comprehensive study of the concept of "war" in publicistic discourse, in particular in the media (online publications "Day", "Ukrainska Pravda", the English-language website of BBC News), the descriptive method was used to identify, classify and present linguistic representatives of the conceptual content of the analyzed concept. Contextual analysis made it possible to describe and structure the nominative field of the concept, and the methods of observation of the actual material and the method of component analysis ensured the ordering of the verbalizers of the studied concept.

Research results and their discussion. The concept of war at different times acquires new semantic shades and is characterized by new evaluative paradigms. The objectification of the concept of "war" in journalistic texts has long been carried out through an extensive system of indirect nominations. In modern media, synonymous names of the linguistic representative of the concept of "war" are recorded. In the modern linguistic space, there is a tendency to verbalize the concept of "war" in the form of a metaphor. Modern media have recorded synonymous names for the linguistic representative of the concept of "war". In the modern linguistic space, there is a tendency to verbalize the concept of "war" in the form of a metaphor. The linguistic representation of the concept "war" is also represented by various thematic groups of vocabulary. The authors of media texts often use figurative language, namely aphorisms, phraseological units, parables and other units. War as a socio-political phenomenon is also embodied in the English-language worldview. In view of this, the English-language units that verbalize the WAR concept are not only characterized by national and cultural specificity, but are also related to world perception. war in the English-language world picture is a symbol of evil, death, hopelessness, sadness, exhaustion, devastation, destruction, defeat and even a profitable business.

Keywords: concept, war, journalistic discourse, linguistic and cultural studies.